

**Тарасова Т.О., д.е.н., професор,
професор кафедри фінансів, аналізу та страхування
Харківський державний університет харчування та торгівлі**

ФОРМУВАННЯ ГАНДИКАПІВ НАЦІОНАЛЬНОГО БАГАТСТВА В СИСТЕМІ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ

Гармонійне функціонування економіки України на макрорівні неможливе без достовірної інформації про діяльність кожної інституційної одиниці на мікрорівні. Для інформаційної формалізації опису господарських процесів і явищ в економіці необхідно узгодити показники бухгалтерського обліку і національного рахівництва з позицій задоволення інтересів різних груп користувачів, економічні інтереси яких починаються на рівні системи управління бізнес-одиниць і доходять до рівня органів державної влади, яка є відповідальною за створення сприятливих умов господарської діяльності, в межах, у порядку та у спосіб, що встановлені Конституцією України [1].

Згідно відомої формули К. Маркса «Товар – Гроші – Товар» гроші перетворюються на товар з доданою вартістю [2, с. 159]. Але в марксистській формулі криється непримиренне протиріччя, коли продавці неодмінно хочуть підвищувати ціни на власну продукцію, а споживачі мріють про зниження споживчих цін. Це протиріччя можливо вирішити через розробку механізму запровадження соціальної відповідальності бізнесу. Конкретика понять вимагає запровадження іншого алгоритму, а саме «Товар – Гроші – Суспільне благо», головна мета якого не корпоративні та приватні інтереси-надприбутки продавців, а суспільне благо, яке трансформується у модель сталого розвитку економіки нації, в основі якої підвищення рівня і якості життя соціуму в цілому. Керуючись таким суспільним викликом, доцільно конкретизувати гандикапи моделі сталого розвитку економіки, які відображають процес відтворення та приріст вартості суспільних благ у внутрішньому вимірі, а саме: пряма економічна вартість, розподілена та нерозподілена економічна вартість, додана вартість та чиста додана вартість, фінансові резерви, показники непрямих економічних впливів, що мають відкладений економічний ефект.

Зазначені внутрішні гандикапи повинні створити підґрунтя для запровадження зовнішнього виміру моделі економіки нації, який виключає маніпулювання об'єктивною реальністю, а, навпаки, створює підґрунтя для ефективної співпраці індивідів завдяки їх власним переконанням. До такого виміру доцільно віднести систему національних рахунків, яка створює метрологічну базу для вивчення економічних процесів задля комплексного аналізу економіки. Наукові методи пізнання надають можливість стверджувати, що СНР нагромаджує і впорядковує величезний масив економічних угод країни в компактний блок економічних показників, які формуються за наступними ознаками: стадії економічного

відтворення (виробництво, споживання, накопичення, посередництво в перерозподілі доходів); економічні операції (індивідуальні акти, угоди, які здійснюють інституційні одиниці за стадіями економічного відтворення); об'єкти економічних операцій (товари, послуги);

економічні агенти (інституційні одиниці, які здійснюють господарську діяльність, приймають управлінські рішення та об'єднуються в інституційні сектори економіки).

Така постановка питання про характер системи національних рахунків вимагає відповіді на питання про джерела інформації та можливості використання даних, які генеруються в системі бухгалтерського обліку. Основною ідеєю останніх часів вважається, що перетворення даних бухгалтерського обліку на узагальнені мікроекономічні показники є стандартизованою процедурою. Але такий підхід не враховує макроекономічну природу системи бухгалтерського обліку, яка націлена на формування показника національного багатства у вигляді доданої вартості не лише на рівні інституційної одиниці, а й на вимірювання ефективності економіки нації загалом. Цей тезис підтримує французький вчений Ж. Рішар, який вказує на макростатистичний характер бухгалтерського обліку, який здатний обслуговувати потреби національного рахівництва [3, с. 160].

Проблема взаємозв'язку національного рахівництва та системи бухгалтерського обліку криється в тому, що бухгалтерський облік відображає процес відтворення на рахунках господарських засобів та джерел їхнього формування, виходячи з економічної концепції, яка за головні об'єкти визначає майно, зобов'язання та господарські операції. Система національного рахівництва базується на фінансовій концепції відтворення, яка передбачає ведення національних рахунків виробництва, споживання та нагромадження капіталу.

Дослідуючи концептуальні та абстрактно-логічні моделі сталого економічного розвитку на макро- і мікро-економічних рівнях, необхідно відзначити, що їх практична реалізація здебільшого залежить від стану обліково-аналітичного забезпечення, яке доцільно ототожнювати із вихідним інформаційним потенціалом сталого розвитку інституційної одиниці та держави загалом. Так, на макроекономічному рівні в системі обліково-аналітичних координат доцільно проводити моніторинг економічного становища країни, оцінювати внесок окремих секторів економіки у структурі ВВП, досліджувати вплив окремих чинників на результати виробництва товарів і послуг, визначати розподіл і використання доходів на споживання і заощадження, зіставляти показники сталого розвитку із зарубіжними країнами, приймати рішення і розробляти макроекономічну політику сталого розвитку. На рівні інституційної одиниці доцільно формувати модифікований інформаційний ресурс, здатний синтезувати обліково-аналітичне забезпечення управління бізнес-одиниці в економічні показники Системи національних рахунків.

Для забезпечення метрологічної єдності вважаємо за необхідне конкретизувати технологію глобального облікового процесу в системі

національних рахунків, яка має за основу балансові таблиці співставлення зміни в активах, зобов'язаннях і чистому багатстві, та мегарахунки з обліку макроекономічних показників, які характеризують результати діяльності національної економіки за певний період часу, її структуру і найважливіші взаємозв'язки її секторів. Із цією метою доцільно виокремити часову межу подання економічних показників. Так, періодичність облікового процесу СНР передбачає виокремлення поточних рахунків і рахунків нагромадження. До перших належать ті, у яких операції повністю закінчуються в поточному році – рахунки виробництва та доходу, до інших – рахунки операцій із капіталом і фінансові рахунки. Такий підхід відповідає процесу відтворювального циклу. Методологія національного рахівництва використовує загальноприйнятий елемент методу бухгалтерського обліку – балансове узагальнення, який передбачає, що національний рахунок будується в табличній формі, яка включає дві сукупності показників – ресурси та їх використання. Рівновага між обсягом ресурсів та їх використанням досягається за допомогою балансувальної статті, яка розраховується у попередньому рахунку і відображається в розділі «Використання», і є вихідним показником розділу «Ресурси» наступного рахунка. Під економічними вимірами облікового процесу СНР слід розуміти набір облікових і аналітичних ознак, які надають кількісно-якісну характеристику всіх стадій відтворення за допомогою балансових рівнянь.

Список використаної літератури:

- 1. Про засади державної регуляторної політики у сфері господарської діяльності: методичні рекомендації щодо дотримання вимог Закону України*
- 2. Маркс К. Капитал. Критика политической экономии. М.: Манн, Иванов и Фербер, 2014. Т. I. 1200 с.*
- 3. Ришар Ж. Бухгалтерский учет: теория и практика: пер. с фр./под ред. Я.В. Соколова. М.: Финансы и статистика, 2000. 158 с.*